

ГРАМАТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ЛІНГВОПОЕТИЧНОМУ ВИМІРІ: ПОЕТИЧНА МОВА, ДИСКУРС, ІДІОСТИЛЬ, ТЕКСТ

У статті запропоновано визначення основних понять лінгвопоетики як вектору сучасних лінгвістичних студій у царині поетичної мови, поетичного дискурсу, ідіостилу й тексту. Поезію розглянуто як спосіб мовної діяльності фасцинативно-інформативного типу. Дослідження поезії в граматичному аспекті дає можливість виокремити основні вектори лінгвопоетичного студіювання. Описані діалектично пов'язані напрями: поетична грамати́ка й граматична поетика. Вивчення поетичного потенціалу граматичних одиниць і комбінацій визначене як основне завдання поетичної граматики. Граматична поетика аналізує дискурсивну та ідіостильову динаміку мовної діяльності. Дослідження поетичного дискурсу описує типові прийоми поетичної актуалізації та нейтралізації мовних значень.

Ключові слова: лінгвопоетика, мовна діяльність, поетична мова, поетичний дискурс, ідіостиль, фасцинативність, поетична грамати́ка, граматична поетика, поетичні смисли, граматичні категорії, морфологічні форми і значення.

Skorobogatova, O. Grammatical Studies in the Linguistic and Poetic Dimension: Poetic Language, Discourse, Idiostyle, Text. The article offers definitions of the key concepts of linguopoetics as a vector of contemporary linguistic research in the domains of poetic language, poetic discourse, idiostyle, and text. Poetry is approached as a form of linguistic activity of a fascinative-informative type. The grammatical dimension of poetic study has a specific scholarly tradition within the national linguistic framework, which allows for the identification of particular vectors of linguopoetic inquiry. Dialectically interconnected directions are examined, such as poetic grammar and grammatical poetics. The exploration of the poetic potential of grammatical units and their combinations is defined as the core task of poetic grammar. Grammatical poetics, in turn, focuses primarily on analyzing the discursive and idiostylistic dynamics of linguistic activity. The integration of these vectors enables a perspective on the development of the grammatical system of language through the lens of poetic speech and poetic discourse (grounded in the systemic capacities of linguistic units and their combinations), as well as on the evolution of the language system itself under the influence of creative discoveries at the level of poetic consciousness. The study of poetic discourse makes it possible to identify typical techniques of poetic actualization and neutralization of linguistic meanings. Analyzing the development and comparison of poetic idiostyles allows for the investigation of individual approaches to the use of the grammatical potential of language, as well

as the use of general poetic strategies for the actualization of grammatical forms and meanings. Grammatical descriptions of individual poetic texts are evidential when examining linguistic and discursive dynamics. This approach enables a comprehensive analysis of the grammatical function of poetry in connection with lexical, phonetic, and rhythmico-melodic levels. Each poetic text possesses distinct structural features at the grammatical level, oriented toward the recipient's perception. A separate line of inquiry involves the impact of poetic creativity at the grammatical level on the evolution of poetic discourse and the broader dynamics of the language system.

Keywords: linguopoetics, linguistic activity, poetic language, poetic discourse, idiostyle, fascinative function, poetic grammar, grammatical poetics, poetic meanings, grammatical categories, morphological forms and meanings.

Вступ

Сучасні лінгвістичні дослідження в царині поезії та поетичного створюють різнобарвну строкату картину, кожний фрагмент якої відображає маленьку частку мовно-когнітивного феномену, який ми пов'язуємо з цим поняттям. Причини різновекторності завдань і в багатьох випадках неспівпадиння результатів (як наслідок використання різних філологічних методів і підходів) полягають, на нашу думку, у невизначеності основного поняття й багатшаровості досліджуваного феномену. Важливим етапом вітчизняних досліджень у визначеному напрямі стали праці С. Єрмоленко, у яких ретельно висвітлений лінгвостилістичні підходи до аналізу художніх текстів (Єрмоленко, 2005: 112-125).

Поетична мова й мовлення, що є основними об'єктами лінгвопоетичних спостережень, як будь-яка складна семіотична система мають безліч зв'язків між елементами на кожному зі своїх рівнів і між рівнями й пов'язані з тим, що знаходиться за межами самої системи. На нашу думку, певною мірою систематизувати напрями лінгвопоетичних досліджень можливо, по-перше, визначившись із тим, що дослідник розуміє під поняттям *поезія*, по-друге, чітко окреслюючи, що є об'єктом конкретного студіювання: чи то окремий поетичний *текст*, чи авторська поетична система (*ідіостиль*) (Гончарова, 2024), чи *поетичний дискурс*, що належить певній культурній традиції або кільком культурним традиціям. Узагальнювальною метою може бути дослідження й опис *поетичного потенціалу мови* в цілому. У нашій статті розглядаємо й систематизуємо підходи до вивчення поетичного потенціалу граматичного рівня мови, усвідомлюючи певну умовність цього виокремлення. Тож, починаючи цю роботу, ми визначимося

зі своїм тлумаченням терміна *поезія* і розглянемо основні ракурси граматичних спостережень, які виокремлюємо в межах цих міркувань.

Метою цієї роботи є спроба систематизувати чинні підходи до вивчення *поетичного*, виокремивши дослідження граматичного рівня мови, поетичного дискурсу, ідіостилі й тексту (виходи за межі початкових настанов, здійснені з урахуванням особливостей відповідних підходів, потребують окремого ретельного розгляду).

Методи дослідження

Узагальнювальний характер роботи зумовлює застосування методів *аналізу* і *синтезу*, *актуалістичного* (Глущенко, Роман, & Руденко, 2020) та *описового* методів. Основними методами дослідження граматики віршового тексту є *функціональний* і *метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу*.

Виклад основного матеріалу

Ми розглядаємо *поезію як спосіб мовної діяльності фасцинативно-інформативного типу*, орієнтований на вплив на реципієнта, який спирається на мовний потенціал, що свідомо або підсвідомо використовують автори поетичних текстів. Зі свого боку, поява й розповсюдження поетичних творів слугує розширенню та розвитку мовного потенціалу. *Поезія як спосіб мовної діяльності* базується на ресурсі мови, має лінгвально орієнтовані когнітивні ознаки та вироблені тисячоліттями прийоми фасцинативного впливу на реципієнта, способи актуалізації та нейтралізації лексичних і граматичних значень, а також сталі, індивідуальні або okazіональні конотації.

Ми розуміємо поняття *мови, мовної діяльності й мовного знака* в сучасному тлумаченні концепції Ф. де Соссюра, що запропоноване Оксаною Просяник. Мовний знак і мова в цілому, відповідно до цього тлумачення, виступають «формою людського досвіду, формою вираження думки та формою осмислення сигналів» (Просяник, 2018: 131). Мова й мовлення розглядаються як функціональні іпостасі мовної діяльності, що має реляційний характер (Просяник, 2018: 130). Таке розуміння мови й мовної діяльності кореспондує з теорією Олександра Потебні, який вважав, що саме за допомогою мови та слова (мовного знака – О.С.) людина пізнає те, що раніше вже існувало в її свідомості, і «створює новий світ із хаосу вражень», водночас міцніючи й «розширюючи межі цього світу» (Потебня, 1905: 21).

Отже, розглядаючи поезію як спосіб мовної діяльності, ми виносимо за межі цього розуміння інші (не мовні) форми образного мислення, на відміну від розуміння поезії Михайлом Епштейном, який влучно розглянув *поетичне* («надпоезію») як форму не лише мовної, але ширше, будь-якої когнітивно-креативної діяльності людини. Теорія Епштейна сучасна й цікава, але вона виводить об'єкт дослідження далеко за межі лінгвістичного й навіть філологічного аналізу. Віддаючи їй належне, ми беремо за основу більш конкретизоване вузьке тлумачення поезії як віршового феномену, що має онтологічними рисами ритмічну організацію, орієнтовану на фасцинативний вплив на слухача (читача), і образність як мовне підґрунтя креативного руху в лінгвальній площині.

Образність ми трактуємо в дзеркалі потєбнянської традиції. «Поетичний образ служить зв'язком між зовнішньою формою і значенням» (Потєбня, 1985: 119), при цьому «зовнішня форма зумовлює значення» (Там само). А фасцинативність у запропонованому Юрієм Кнорозовим розумінні як ознаку текстів, орієнтованих на створення «подразнювального ефекту» при сприйнятті адресатом. Цей «подразнювальний ефект» полягає в тому, що адресат занурюється в особливий стан, подібний до зачарування або трансу. У цьому стані «зачарування» реципієнт тексту перестає сприймати інші сигнали, зосереджуючись безпосередньо на сигналах фасцинативного тексту (Кнорозов, 1967: 53), частково чи повністю ігноруючи інші. Кнорозов аналізував ритуальні тексти (саме вони були основним об'єктом його наукових розвідок), але в останній чверті XX і на початку XXI століття терміни *фасцинація* і *фасцинативність* поступово стають поширеними в лінгвопоетиці, зокрема при дослідженні текстів інших типів, насамперед художніх. На нашу думку, ритм, що притаманний поетичному тексту як онтологічна ознака, образність, композиційність (композиціональність), щільність віршового ряду роблять віршований текст текстом фасцинативного, за Кнорозовим, типу, свідченням чого слугує бажання адресата почути / прочитати цей текст ще й ще раз. (Про використання терміна в лінгвопоетичних дослідженнях див. Скоробогатова, Золотко, 2023). Важливим для розуміння фасцинативного характеру поетичних феноменів є також те, що віршування виникло «у зв'язку слова зі співом» (Потєбня, 1985: 112–113), і слугує потужним механізмом зменшення ентропії, надаючи поезіям упорядкування й ритмічної передбачуваності. На креативний

характер мовотворчості (а саме вона є головною ознакою поетичного мислення) вказував Потебня, підкреслюючи, що людина таким чином «одночасно й творить новий світ з хаосу вражень, і збільшує свої сили для розуміння меж цього світу» (Потебня, 1985: 116), (Потебня, 1905).

І остання теза, яку вважаємо за потрібне висвітлити, переходячи до проблем граматики віршового тексту, це наше розуміння співвідношення поетичного й граматичного. З моменту появи відомої статті Романа Якобсона, що популяризувала ідею зв'язку смислового наповнення поетичного тексту з його граматичною організацією, висунуту Левом Щербою, пройшло майже пів століття, але жодного послідовного виокремлення векторів дослідження в цій царині не з'явилося. Терміни *поетична граматика* і *граматична поетика* не розрізняються філологами навіть у межах одного дослідження, їх використовують зазвичай як синонімічні. Ми розуміємо їх як різні напрями дослідження поетичного мовлення, з одного боку, і поетичного потенціалу граматики мови – з іншого.

Окреслимо, які питання належать до якого щабля досліджень: від рівня мови до рівня аналізу окремого тексту. Усі вони представлені у філологічних студіях сучасних науковців, зокрема в лінгвопоетичних і лінгвостилістичних працях представників вітчизняної філології. Але спроби систематизувати різні підходи й послідовно окреслити вектори дослідження граматичної сфери лінгвопоетики відсутні.

До площини *поетичної граматики*, на нашу думку, належить передусім вивчення поетичного потенціалу граматичного рівня мови. Цей термін доцільно використовувати при дослідженні потенціалу тих чи тих граматичних одиниць і категорій. Тож говоримо про поетичний (виражальний і виразний водночас) потенціал, наприклад, дієслова та його граматичних категорій, ступенів порівняння різних частин мови, тих чи тих типів речень і їх комбінацій тощо.

Зануримось у царину поетичної граматики. Тож, граматичні описи у вітчизняній лінгвістиці традиційно звертають увагу як на виражальний, так і на виразний потенціал тих чи тих граматичних одиниць і категорій. Звісно, це не завжди відбувається послідовно, але загальні граматичні описи стилістичних і дискурсивних можливостей мовних одиниць досить типові. Такий підхід є продовженням потебнянської традиції досліджувати мовні можливості, динаміку розвитку граматики на поетичному матеріалі (Скоробогатова, 2019). Уперше опис вторинних образних граматичних значень особових займенників

«Ви», «Ми» запропонував Олександр Потебня. Науковець послідовно показав, як категорійне значення множини займенників «Ви» і «Ми» у мовній системі набуло вторинного значення поваги, величі. Учений описав образний перехід, завдяки якому відбувся семантичний і граматичний зсув. Це перша й зразкова у вітчизняному мовознавстві студія в царині динамічної поетичної граматики окремих граматичних форм.

У сьогоднішній проспективній філології на перший план, на нашу думку, поступово виходить вивчення не стільки потенціалу окремих форм, який достатньо послідовно схарактеризований у роботах, що досить умовно відносять до напряму граматичної стилістики, і в працях, що вивчають граматику оцінки (див., напр., (Халіман, 2019)), скільки категорійного потенціалу: потенціалу узагальненої граматичної динаміки як віддзеркалення усвідомлення мовцями позамовної дійсності й сприйняття нових когнітивних викликів.

Традиція розмежування в граматичних описах синхронії і діахронії для виокремлення й характеристик поетичної потенції граем та їх комбінацій у сфері поетичної граматики поступово відходить на другий план, оскільки не є продуктивною. Перенос значення (метафоричний чи метонімічний (Потебня, 1985)) на рівні слова пов'язаний з його внутрішньою формою. Наші спостереження доводять, що не лише лексичні, але й граматичні значення регулярно приховуються й зберігаються у внутрішній формі слова, актуалізація якої стає способом і змістом поетичної креативності. Описані, наприклад, окремі випадки «мерехтіння» граматичних значень у субстантиватів, що функціують у поетичному дискурсі (Скоробогатова, & Козлова, 2022), у вторинних (похідних) вигуках, які залишають у собі значення первинної частини мови (див. огляд: (Яковлева, 2025)), але це скоріше підходить до теми, що є частиною великої недослідженої галузі, яку умовно можна назвати граматичною площиною «поетичної філології» («Поетична філологія» як окремий напрям лінгвопоетичних спостережень, що описує дослідження мови шляхом створення поетичних текстів, ще чекає на своїх майбутніх дослідників).

Як ми вже наголосили, малодослідженим є вектор художньої категоріальної актуалізації – випадків, коли елементом поетичної креативності стає не окремий граматичний знак, а парадигмальна система знаків. Ми спостерігаємо це в таких поетичних випадках, коли або протиставляються елементи граматичної парадигми, або

актуалізована багаточленна парадигма (чи її значимий фрагмент), послідовність елементів якої формує додатковий смисл і вказує на філологічну рефлексію автора. Накопичення граєм, що передають одне з категоріальних значень, протиставлення граматичних форм або сукупне виділення в текстовій презентації (перехід з осі селекції на вісь комбінації, за Якобсоном) здатні створювати певні поетичні смисли, що уможливлені мовною структурою, системним потенціалом мови, який існує в граматичній свідомості як автора, так і адресатів тексту (наприклад, назва книги Ю. Шевельова «Я – мене – мені і довкруги... Спогади» (Шевельов, 2017) кореспондує саме до мовної системи: напружене прагнення автора до повноти й неможливість досягнення цієї повноти має тут чітке граматичне й пунктуаційне оформлення: напівпарадигма особового займенника передає значення прагнення повноти, багатокрапка – неможливість її досягнення).

Інший напрям досліджень у царині поетичної граматики – спостереження за можливостями позитивного або негативного відбору: поезія дає нам можливість спостерігати випадки селекції й накопичення певних мовних одиниць і / або повної або часткової поетичної відмови від використання граматичних одиниць чи значень. Тут теж спрацьовує внутрішній граматичний потенціал категорії, актуалізація якого має як виражальний, так і виразний складник. Окремі дослідження в цьому напрямі науковці проводили на рівні морфології (Самсоненко, 2018), морфосинтаксису та синтаксису тексту (Голікова, 2011), але українська поезія в цьому напрямі майже не досліджена.

Атракція мовних значень, що на рівні граматики описана Олександром Потебнею (Скоробогатова, 2019), теж відбувається на підґрунті мовного потенціалу, пов'язаного з мовною динамікою. Цей феномен потребує подальшого вивчення як на рівні мови в синхронно-діахронному аспекті, так і в площині поетичного дискурсу в динаміці віршового використання.

Термін *граматична поетика* застосовуємо при дослідженні використання граматичних одиниць і моделей, позитивного або негативного відбору морфологічних одиниць при формуванні певних поетичних смислів.

За низкою граматичних моделей закріплюється стале в поетичному використанні смислове навантаження (наприклад, такими моделями є займенникова модель «*він-вона*» на позначення закоханих або подружжя (Калашник, Олексенко, & Халіман, 2022), модель

«однокореневі компаратив-субстантиват» на позначення надможливого ступеня ознаки (Четверик, 2022) тощо. У цьому випадку, на нашу думку, поступово формуються певні граматичні мотиви, які можна дослідити на рівні поетичного дискурсу. Якщо використання моделі виходить за межі одного дискурсу й має те саме смислове навантаження при регулярному використанні в інших дискурсах, дослідник може говорити про реалізацію поетичного потенціалу моделі на мовному рівні.

Загальнопоетичні, індивідуально-авторські чи то okazіональні смисли, створені завдяки актуалізації граматичних форм і значень, граматичної селекції і граматичного ритму, досліджуємо на різних рівнях. Наприклад, розглядаємо використання лише форм однини для передачі ідеї самотності, коливання або поєднання різних форм роду на позначення ірреального (Скоробогатова, 2012), передачу в поезії за допомогою часток *не* та *ні* поняття відсутності, тощо. У такому разі, на нашу думку, досліджуємо 1) *поетичний дискурс*, де з'являються, розвиваються та закріплюються поетичні смисли, створені на підґрунті граматичної семантики за допомогою відбору та комбінацій граматичних одиниць; 2) *поетичний ідіостиль*, для якого характерний індивідуальний підхід до відбору й використання мовних знаків і їх комбінації, типових для автора засобів актуалізації або нейтралізації мовних значень; 3) *поетичний текст*, у якому ті чи ті одиниці, комбінації, моделі співвідносяться з певним поетичним смислом, виконуючи конкретні поетичні завдання.

Поетичний дискурс як простір динамічної появи, розвитку, забуття, взаємодії поетичних напрямів, жанрів, текстів та ідіостилів традиційно об'єднує вітчизняні лінгвістичні й літературознавчі напрями студіювання. Літературознавство зазвичай відповідає на питання «Що?», а лінгвістика, досліджуючи розвиток поетичного навантаження мовних знаків, – на питання «Як?» (західні дослідники частіше відносять вивчення художнього тексту й дискурсу до сфери літературознавства).

Ми можемо схарактеризувати сучасний поетичний дискурс як такий, що створює (продукує) й поєднує тексти фасцинативного типу й використовує фасцинаційний вплив на читача, щоб залучити його до площини ціннісних – естетичних і оцінних – орієнтирів автора. Форма оцінки в поетичному дискурсі має навантажену гармонійну природу, і саме вона свідомо, а частіше підсвідомо, привертає увагу

реципієнта, створюючи й підтримуючи бажання повертатись до тексту знову й знову.

Сучасне буття, на нашу думку, має високу аксіологічну насиченість, що пов'язана з протистоянням існуючих цивілізаційних систем. Це ми спостерігаємо, стикаючись з використанням граматичного потенціалу мови в різних дискурсах. У поетичному дискурсі високий ступінь оцінності є традиційним, але цивілізаційний рух призводить до зсуву від узагальненості оцінки до експресивності й особистісності в оцінці як автора, так і читача.

Континуальний просторово-часовий характер дискурсу, його динамічність обумовлює специфіку методів дискурсивного аналізу поезії. На рівні граматики поетичного дискурсу перспективним є дослідження формування граматичних мотивів, пов'язаних зі сталим поетичним смислом, використанням певних граматичних моделей або граматичної домінанти (Скоробогатова, 2012). На матеріалі української мови граматичні мотиви не досліджено, хоча наші спостереження вказують на їх наявність.

На дискурсивному рівні формуються й актуалізуються інтертекстуальні зв'язки. Запозичення, цитати, алюзії (у тому числі граматичні), морфологічні й морфосинтаксичні атрактиви, з одного боку, вказують на існування тексту в певній дискурсивній культурній традиції, а з іншого – актуалізують поетичні смисли та ідеї, що закладені в прецедентних зразках, трансформуючи їх. Текст занурюється в історію поетичного, його дискурсивна генеза висвітлюється й набуває експліцитності.

Лінгвопоетичні мініатюри, присвячені аналізу окремого тексту, можуть слугувати доказовим матеріалом у розвідках більш широкого масштабу, присвячених спостереженню за динамікою граматичного рівня поетичної мови та поетичного дискурсу. Вони також цікаві і як самостійні етюди, що розкривають лінгвальну природу тексту, додають нових інтерпретацій і розширюють нашу уяву про можливості креативності й мовної гри на граматичному рівні. Традиційно дослідники звертають увагу на порушення граматичної норми, але останнім часом все частіше досліджують типові способи актуалізації граматичних значень, такі як співпозиція (ми використовували термін *співположення*, але Ф. Бацевич, опонуючи дисертацію Н. Мініної, запропонував термін *співпозиція*, який вважаємо більш вдалим), аттракція і селекція. Також приділено увагу створенню різних

типів граматичної домінанти (один з результатів позитивного відбору), у випадках граматичної транспозиції звернено увагу на актуалізацію внутрішньої граматичної форми слова. Аналіз віршованого тексту дає цікаві спостереження і в площині перетину семіотичних систем, де спостерігаємо інтермедіальні зв'язки, що пов'язують художні артефакти, які належать до різних семіосистем, передусім мовної і музичної. Оскільки морфологічна атракція дуже часто пов'язана з паронімічною атракцією та / або звукописом, вона бере участь у формуванні фасцинативності віршованого тексту на ритміко-звуковому рівні, перегукуючись з іншими засобами поетичного зачарування.

Висновки

Лінгвопоетика – досить молодий вектор мовознавчих студій, який потребує узгодження основних понять. Вирушаючи в путь лінгвопоетичних спостережень, необхідно визначитись із обсягом основного поняття *поезія* та завданнями й площиною конкретного студіювання. Пропонуємо розглядати поезію як спосіб мовної діяльності фасцинативно-інформативного типу. Граматичний вимір лінгвопоетичних досліджень має сталу вітчизняну традицію, але як самостійна й важлива частина напряду граматики поезії сформувалася лише наприкінці минулого століття. Основним і найбільш значущим завданням цього вектору сьогодні вважаємо розгляд граматичних можливостей мови й мовлення – поетичного потенціалу мовної діяльності. Поетичну граматику і граматичну поетику доцільно розмежовувати як діалектичні єдності, що досліджують мовну динаміку у зв'язаних, але протилежних напрямках: з точки зору розвитку граматичної системи мови завдяки поетичному зануренню в мовний простір і розвитку поетичного мовлення й поетичного дискурсу на підґрунті системних можливостей мовних одиниць та їх комбінацій. Дослідження поетичних ідіостилів дає можливість розглянути індивідуально-авторські уподобання щодо використання мовного потенціалу граматичних одиниць, індивідуального підходу до типових прийомів поетичної актуалізації мовних форм і значень. Дослідження окремих поетичних текстів, з одного боку, слугує доказовим матеріалом при вивченні мовної і дискурсивної динаміки, а з іншого – при самостійному студіюванні дозволяє повноцінно розглянути граматичне навантаження поезії у зв'язку з лексичним, звуковим, ритмо-мелодійним рівнями. Результатами кожного створеного поетичного феномену вважаємо

як текст, що має певні структурні ознаки на рівні граматики й орієнтований на сприйняття реципієнтом, так і вплив віршованих текстів та ідіостилів на розвиток поетичного дискурсу й динаміку мовної системи в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глущенко, В. А., Роман, В. В., & Руденко, М. Ю. (2020) До питання про актуалістичний метод студій з лінгвістичної історіографії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 45 (1), 90–93.
2. Голікова, О. М. (2011). Номінативні та інфінітивні ряди у художньому тексті (Автореф. дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди.
3. Гончарова, Ж. М. (2024). Про питання типології ідіостилів у доробку представників Харківської філологічної школи. *Закарпатські філологічні студії*, 33, (Т. 1), 140–144. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.33.1.24>.
4. Єрмоленко, С. Я. (2005). Лінгвостилістика: основні поняття, напрями і методи дослідження. *Мовознавство*, 3–4, 112–125.
5. Калашник, О. В., Олексенко, О. А., & Халіман, О. В. (2022). *Художня семантика й стилістика займенника в українській інтимній поезії II пол. XX–поч. XXI ст.* Харків: Харківське історико-філологічне товариство <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9467>
6. Кононенко, І. (2023). Психолінгвістичні та психологічні підстави дешифрування писемності майя (до 100-річчя з дня народження Юрія Кнорозова). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, 93, 90–97.
7. Потебня, А. А. (1905). *Из записок по теории словесности*. Харьков: Паровая типография и литография.
8. Потебня, О. О. (1985). *Естетика і поетика слова*. Київ: Мистецтво.
9. Просяник, О. (2018). *Фердинанд де Соссюр: деміфологізація концепції*. Харків: Харківське історико-філологічне товариство.
10. Самсоненко, Н. І. (2018) Морфологічна домінанта поетичного тексту (на матеріалі російськомовної поезії XIX–XXI століть) (Автореф. дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
11. Скоробогатова, Е. А. (2012). *Грамматические значения и поэтические смыслы: поэтический потенциал русской грамматики (морфологические категории и лексико-грамматические разряды имени)*. Харьков: НТМТ.
12. Скоробогатова, О. О. (2019). Поетичне мовлення як джерело граматичних студій: Харківська філологічна школа та лінгвістика XX–XXI ст. *Петро Олексійович Лавровський: наукова і науково-критична спадщина (до 190-річчя з дня народження: Зб. наук. праць*, 33–46.
13. Скоробогатова, О., & Золотько, А. (2023). Поняття «фасцинація» і «фасцинативність» у лінгвопоетичному дискурсі. *Лінгвостилістичні студії*, 19, 69–78.
14. Скоробогатова, О. О., & Козлова, А. Г. (2022). Субстантивати в українському та російському віршовому дискурсі новітнього часу. *New Development Horizons of Philological Science*, 315–345.
15. Халіман, О. В. (2019). *Грамматика оцінки: морфологічні категорії української мови*. Харків: Майдан.
16. Четверик, В. К. (2022). Виразний потенціал ступенів порівняння в мові російської поезії XX–XXI століть (Дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
17. Шевельов, Ю. (2017). *Я – мене – мені... (і довкруги): Спогади. 1. В Україні*. Харків: Олександр Савчук.
18. Яковлева, Т. В. (2025) Аксіологічний потенціал вигуків і модальних слів у художньому і публіцистичному дискурсах сучасної української школи (Дис. ... канд. філол. наук). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
19. Knorozov, Yuri V. (1967). *Selected Chapters from The Writing of the Maya Indians*. Cambridge. Massachusetts.

REFERENCES

1. **Hlushchenko**, V. A., Roman, V. V., & Rudenko, M. Yu. (2020) Do pytannia pro aktualistychnyi metod studii z linhvistychnoi istoriohrafii [On the Issue about the Actualist Method of Studies in Linguistic Historiography]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Journal of the International Humanitarian University*, 45 (1), 90–93 [in Ukrainian].
2. **Holikova**, O. M. (2011). Nominatyvni ta infinityvni riady u khudozhnomu teksti [Nominative and Infinitive Chains in Artistic Text]. *Extended Abstract of Candidate's Thesis*. Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody [in Ukrainian].
3. **Honcharova**, Zh. M. (2024). Pro pytannia typolohii idiostyliv u dorobku predstavnykiv Kharkivskoi filolohichnoi shkoly [About Issues of Idiostyles Typology in the Studies by the Scholars of Kharkiv School of Philology]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies*, 33 (T. 1), 140–144. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.33.1.24.4>. [in Ukrainian].
4. **Yermolenko**, S. Ya. (2005). Linhvostylistyka: osnovni poniattia, napriamy i metody doslidzhennia [Linguistic Stylistics: Basic Concepts, Directions and Methods of Research]. *Movoznavstvo – Language Studies*, 3–4, 112–125 [in Ukrainian].
5. **Kalashnyk**, O. V., Oleksenko, O. A., & Khaliman, O. V. (2022). *Khudozhnia semantyka y stylistyka zaimennyka v ukrainskii intymnii poezii II pol. XX – poch. XXI st.* [Artistic Semantics and Stylistics of the Pronoun in Ukrainian Intimate Poetry of the 2nd Half of the XXth – Beginning of the XXIth Centuries]. Kharkiv: Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo [in Ukrainian].
6. **Kononenko**, I. (2023). Psykholinhvistychni ta psykhologichni pidstavy deshyfruvannia pysemnosti Maiia (do 100-richchia z dnia narodzhennia Yurii Knorozova) [Psycholinguistic and Psychological Foundations of Deciphering Mayan Writing (to the 100th Anniversary of the Birth of Yuri Knorozov)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Filolohiia» – V. N. Karazin Kharkiv National University Journal. Philology series*, 93, 90–97 [in Ukrainian].
7. **Potebnya**, A. A. (1905). *Iz zapisok po teorii slovesnosti* [From Notes on the Theory of Literature]. Xark'ov: Parovaya tipografiya i litografiya [in Russian].
8. **Potebnia**, O. O. (1985). *Estetyka i poetyka slova* [Aesthetics and Poetics of the Word]. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
9. **Prosiannyk**, O. (2018). *Ferdynand de Sossjur: demifolohizatsiia kontseptsii* [Ferdinand de Saussure: Demythologizing the Concept]. Kharkiv: Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo [in Ukrainian].
10. **Samsonenko**, N. I. (2018). Morfolohichna dominanta poetychnoho tekstu (na materialy rosiiskomovnoi poezii XIX – XXI stolit) [Morphological Dominant of the Poetic Text (as evidenced by Russian language poetry of the XIXth – the XXIst centuries)]. *Extended Abstract of Candidate's Thesis*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
11. **Skorobogatova**, E. A. (2012). *Grammaticheskie znacheniya i poe'ticheskie smysly: poe'ticheskij potencial russkoj grammatiki (morfologicheskie kategorii i leksiko-grammaticheskie razryady imeni)*. [Grammatical Meanings and Poetic Senses: Poetic Potential of Russian Grammar (morphological categories and lexical-grammatical classes of the noun)]. Xark'ov: NTMT [in Russian].
12. **Skorobogatova**, O. O. (2019). Poetychne movlennia yak dzherelo hramatychnykh studii: Kharkivska filolohichna shkola ta linhvistyka XX–XXI st. [Poetic Speech as a Source of Grammatical Studies: Kharkiv Philological School and Linguistics of the XXth–XXIth Centuries]. *Petro Oleksiiovych Lavrovskiy: naukova i naukovy-krytychna spadshchyna (do 190-richchia z dnia narodzhennia: Zb. nauk. prats – Petro Oleksijovich Lavrovsky: Scientific and Scientific-Critical Heritage (to the 190th Anniversary of his Birth: Collection of Scientific Works))*, 33–46 [in Ukrainian].
13. **Skorobogatova**, O., & Zolotko, A. (2023). Poniattia

«fastsynatsiia» i «fastsynatyvnist» u linhvopoetychnomu dyskursi [The Concept of “Fascination” and “Fascinativity” in Linguopoetic Discourse]. *Linhvostylistychni studii – Linguistic and Stylistic Studies*, 19, 69–78 [in Ukrainian]. 14. **Skorobohatova**, O. O., & Kozlova, A. H. (2022). Substantyvaty v ukrainskomu ta rosiiskomu virshovomu dyskursi novitnoho chasu [Substantives in Ukrainian and Russian poetic discourse of the modern era]. *New Development Horizons of Philological Science*, 315 – 345 [in Ukrainian]. 15. **Khaliman**, O. V. (2019). *Hramatyka otsinky: morfolohichni katehorii ukrainskoi movy* [Grammar of Evaluation: Morphological Categories of the Ukrainian Language]. Kharkiv: Maidan [in Ukrainian]. 16. **Chetveryk**, V. K. (2022). Vyrasnyi potentsial stupeniv porivniannia v movi rosiiskoi poezii XX–XXI stolit [The Expressive Potential of Degrees of Comparison in the Language of Russian Poetry of the XXth–XXIth Centuries]. *Candidate's Thesis*. Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody [in Ukrainian]. 17. **Shevelov**, Yu. (2017). *Ya – mene – meni... (i dovkruihy): Spohady. 1. V Ukraini* [I – Me – To me... (and All Around): Memories. 1. In Ukraine]. Kharkiv: Oleksandr Savchuk [in Ukrainian]. 18. **Yakovlieva**, T. V. (2025) Aksiolohichniy potentsial vyhukiv i modalnykh sliv u khudozhnomu i publitsystychnomu dyskursakh suchasnoi ukrainskoi shkoly [The Axiological Potential of Exclamations and Modal Words in the Artistic and Journalistic Discourses of the Modern Ukrainian School]. *Candidate's Thesis*. Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody [in Ukrainian]. 19. **Knorozov**, Yuri V. (1967). *Selected Chapters from The Writing of the Maya Indians*. Cambridge. Massachusetts [in English].

Скоробогатова Олена Олександрівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, Україна.

E-mail: skorobogatova.elena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0214-1889>

Skorobohatova, Olena – Doctor of Philological Sciences, Assistant Professor, Professor at the Professor Mihaylo Hetmanets Department of Theory and Practice of English and Foreign Literature, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 29 Alchevskykh St., Kharkiv, 61002, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20 березня 2025 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Скоробогатова О. О. Граматичні дослідження в лінгвопоетичному вимірі: поетична мова, дискурс, ідіостиль, текст. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди* / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2025. Вип. 62. С. 60–72. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.62.05>

APA: Скоробогатова, О. О. (2025). Граматичні дослідження в лінгвопоетичному вимірі: поетична мова, дискурс, ідіостиль, текст. *Лінгвістичні дослідження*, 62, 60–72. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2025.62.05>